

quam ejus nomine habet archidiaconus, vel alio modo declaravit se intentionem non habere ordinandi Clericos, aliquo impedimento ligatos, vel furtive sese immiscentes inter alios?

Animadvertimus Episcopis interdictam esse intentionem hanc conditionalem in sacra ordinatione conferenda. Sequi enim debet Episcopus formam simplicem Pontificalis Romani. *Sac. Congreg. Concilii 13. Febr. 1682.* Sed si constat de hac intentione non ordinandi impedimento ligatos, vel furtive se immiscentes, ordinatio vacua est effectū. *Ita S. Congreg. Concilii in ead. cit. Resolut. Cf. Benedictus XIV. 'De sacrificio Missæ lib. 3. cap. 10. n. 6.* Si vero dubia est intentio, interrogandus est Episcopus, et quoties dubium perseveret, iteranda est ordinatio sub conditione. *S. Congreg. Conc. in 'Aprutina Ordinum' 11. Febr. 1710; in 'Ugentina Ordinum' 3. Augusti 1743.*

TITULUS XXXI.

De excessibus Prælatorum et Subditorum.

1. Pluribus modis Prælati possunt excedere limites potestatis suæ in præjudicium aliorum et agere contra leges. Præcipuos juxta scopum tituli assignabimus. 1º. Juxta caput 1. h. t. Episcopi excessum committunt si novas indebitas exactiones imponant, vel censuras injustas contra subditos infligant, vel clericos ita deprimant ut laicis aspernabiles reddantur ceu viles et indignæ personæ. Contra istos Prælatos, Pontifex comminatur justam sed sane gravem pœnam. Ait enim 'vos taliter puniemus, quod timore pœnæ vestræ ceteri a similibus abstineant'. Huc facit can. 7. dist. 95. qui ita se habet 'Esto subjectus Pontifici tuo, quasi animæ parentem suscipe, sed Episcopi sacerdotes se esse noverint non dominos, honorent clericos, quasi clericos, ut et ipsis a clericis quasi Episcopis honor deferatur'.

2. 2º. Secundus excessus Episcopi est si Ecclesiam prælato inferiori subjectam ab ejus subjectione tamen eximat, vel prælati inferioris lædat immunitatem, et privilegia acquisita sive concessione Pontificis, sive ex consuetudine, sive alio titulo legitimo. *Cap. 2. h. t.* Vel etiam si in genere privilegia impediatur etiam in suis subditis. Quo in casu subditi etiam sub comminatione censuræ obedire non tenentur. *Capp. 5. et 7. h. t.*

3. 3º. Tertius excessus Episcopi est si beneficia suæ liberæ collationis sibi ipsi Episcopus conferat, vel sibi retineat. *C. 3. h. t.*

4. 4º. Quartus excessus si beneficia conferat indignis. *Cap. 11. h. t.*

5. 5º. Si Prælatus præsumat Regularibus et aliis exemptis aliquid præcipere, interdicere aut prohibere contra tenorem privilegiorum, excedit limites potestatis suæ. Modi quibus Episcopi et alii Prælati possint in religiosos excedere numerantur in *capp. 16. et 17. h. t.* In *Clem. un. h. t.* gravioribus verbis injungitur Prælati ne invadant provinciam Religiosorum exemptorum.

6. Etiam Prælati inferiores excedere possunt limites suæ potestatis. Excedunt vero 1º. Si absque consensu Episcopi vel uniunt Ecclesias sibi subjectas, *cap. 8. h. t.* vel nova ædificent monasteria. *Conc. Trid. sess. 25. De Regul. c. 3.* ubi traditur non posse erigi nova monasteria in Dicecesi absque licentia Episcopi; vel etiam si ædificent nova monasteria contra formam in suis Constitutionibus descriptam. 2º. Si concedant indulgentias, vel publicas imponant pœnitentias, absque peculiari privilegio, hæc enim ad Episcopum pertinent. 3º. Si videant causas matrimoniales, quæ videri possunt a solo Episcopo vel Prælato Nullius, qui jurisdictione plena et quasi Episcopali gaudeat.

7. Subditi autem et privati homines non possunt sese in collegium et publicam societatem constituere, et sigillum, seu publica insignia assumere collegii absque licentia superioris. *Cap. 14. h. t.* 2º. Vicarius qui vindicat sibi personam et titulum rectoris principalis ceu infamis a suo officio removendus est. *Cap. 6. h. t.* 3º. Si privati negent Prælatum vel Episcopum esse dominum suum aut trahunt ad judicem sæcularem, excessum committunt, et si clerici fuerint sunt deponendi. *Cap. 15. h. t.* 4º. Rei sunt excessus homines privati, quoties rident censuras ab Episcopo proprio latas, vel non observent dies festos ab eodem indictos. *Cap. fin. h. t.*

TITULUS XXXII.

De novi operis nunciatione.

1. In cap. 1. h. t. Pontifex scribit 'sicut leges non dedignantur sacros canones imitari, ita sacrorum canonum statuta Principum constitutionibus adjuvantur'. Unde canonistæ inferunt prin-

cipium 'jus canonicum et civile sibi ipsis opitulantur invicem, ita ut quod in uno jure desideratur, debeat per aliud suppleri'.

2. Quare nil mirum si legislatio canonica in re ecclesiastica titulum retulerit de *nunciacione novi operis*, qui est proprie civilis. In re nostra nunciatio novi operis nil aliud est quam inhibitio ædificandi aliquam Ecclesiam in præjudicium alterius præexistentis. Præjudicium hoc multiplex esse potest. Siquidem Ecclesia existens potest ab alia quæ vult ædificari præjudicium timere sive ob propinquitatem ædificii, sive quia nova Ecclesia occupat fundum alterius, sive quia jurisdictio prioris intervertitur, sive quia pati potest prior Ecclesia imminutionem in oblationibus fidelium. *Cap. 1. et 2. h. t.* Effectus nunciacionis est ut qui novum opus aggreditur, debeat desistere, secus probata justitia nunciacionis, suis expensis, tenetur demolire quod inde constructum est.

TITULUS XXXIII.

De privilegiis et excessibus privilegiatorum.

1. Privilegium est 'jus vel indultum singulare et stabile in alicujus personæ vel causæ gratiam a Superiore constitutum'. Ad dicitur in definitione adjectivum *stabile*. Privilegium enim natura sua permanens est, et distinguitur a *facultate* quæ datur ad unum alterumve actum exercendum.

2. *Divisio privilegiorum*. Præcipua divisio privilegiorum est duplex. 1°. Privilegia alia sunt *clausa in corpore juris*, alia procedunt ex *speciali rescripto Principis*. Prioris generis privilegia ad modum legis concipiuntur. Hinc judex ea non debet ignorare, et si aliquid contra privilegia injungat vel decernat nullum est et privilegiatus non tenetur parere. *Capp. 5. et 7. 'De excess. Prælat.'* Hinc etiam sortiuntur ordinarie benignam interpretationem ad casus similes. Privilegia vero ex speciali rescripto principis concessa, a judice præsumuntur ignorari, quia considerantur tamquam facta particularia; hinc primo nisi monstrentur ea non tenetur judex revereri. *Cap. 7. h. t. in VI.* Secundo strictam ordinarie subeunt interpretationem, nec extenduntur ad casus vel personas non expressas.

3. 2^a. *Divisio*. Privilegia dividuntur in *realia, personalia et mixta*. *Reale* privilegium est illud quod concessum est contem-

platione *rei, officii, dignitatis*, ita ut successores in officio, re, dignitate eo ipso privilegium obtineant. *Personale* privilegium est illud quod personæ conceditur intuitu personæ, ita ut deficiente persona, et ipsum deficiat privilegium. *Reg. 7. Jur. in VI.* *Mixtum* privilegium de utroque participans, illud est, quod morali corpori aut collegio personarum seu communitati conceditur, quod proinde non cessat deficientibus membris, sed successoribus etiam competit.

4. Quæritur quibus modis privilegia acquirantur.

Acquiruntur privilegia *concessione, communicatione et consuetudine seu præscriptione*.

5. 1°. *Concessione* acquiruntur privilegia cum primum ab ipso Superiore concedantur. Concessio etiam oretenus facta privilegii per se subsistit. Nam nullibi coarctatur potestas Pontificis ut per scripturam debeat absolute suas concessiones facere. Immo in jure expresse fit mentio vivæ vocis. Sane in Extrav. '*Etsi*' De *Pœnit. et Remiss.* legitur 'considerans quod *plerumque contingit*, Suam Sanctitatem hujusmodi facultatem etiam *oraculo vivæ vocis concedere*' etc. Hinc certum est privilegia ex vivæ vocis oraculo concessa pro foro interno valere.

6. Verum quoad *forum externum* requiritur documentum scriptum, authenticum ad privilegium probandum. Ad probandum vero privilegium vivæ vocis oraculo concessum, admittitur testimonium authenticum officialium Curia, qui vi officii sui ista negotia tractant. Ita in Constitutione '*Alias felicis*' Urbani VIII. quæ est 141 in Bullario Cherubini.

7. At ex stylo Curia Romanæ, gratiæ Pontificiæ licet fuerint concessæ et signatæ a Pontifice per '*Fiat*' tamen ante expeditionem per analogas Litteras Apostolicas dicuntur *informes*. Hinc Reg. 27. Cancell. inscribitur '*De non judicando juxta formam supplicationis, sed Litterarum expeditarum*'. Immo in Reg. 52. dicitur '*ut nulli suffragetur dispensatio, nisi Litteris confectis*'.

8. 2°. *Communicatione* acquiruntur privilegia dupliciter: a) Quando Superior extendit ad alias personas vel causas, privilegia alicui personæ vel causæ concessa. b) Cum privilegia uni corpori morali concessa, eo ipso censeantur etiam aliis quibusdam corporibus moralibus concessa, eo quod inter hæc corpora moralia existit juridica communicatio privilegiorum. Citant Doctores Bullam

Leonis X. qua instituitur universalis privilegiorum communicatio inter mendicantes religiosos, quæ deinde ex aliis Bullis pontificiis instituta est etiam cum religiosis non mendicantibus. Hæc vero communitio valet, dummodo privilegium uni ordini concessum cum aliorum ordinum regulari disciplina componi possit, et dummodo concessum non sit uni, cum expressa exclusionem quoad alios ordines.

9. 3°. *Consuetudine* acquiruntur privilegia, seu melius præscriptione memorabili. *Cap. 13. 'De Judiciis'* Sed et temporali præscriptione. Scilicet contra privatos 30 annorum et contra Ecclesiam 40 annorum spatio. *Capp. 4. et 18. 'De Præscriptionibus'*.

10. Quæritur quomodo cessent privilegia.

1°. Interitu personæ si privilegium sit personale, vel interitu rei, si sit reale. Non autem quilibet interitus rei privilegium extinguit, sed solum *finalis*; si nempe vel superior rem destruat, vel alioquin res destruat ita ut spes restitutionis non adsit. Ceterum *morte concedentis* non extinguitur privilegium nisi illud dederit ad suum beneplacitum.

11. 2°. Amittitur privilegium *renunciatione expressa* dummodo sit in favorem particularem personæ, non autem si sit in favorem publicum, vel determinati cœtus personarum. *Cap. 12. 'De foro compet.'* et 36. *'De Sent. Excomm.'*

12. 3°. Amittitur privilegium *renunciatione tacita* id est non-usu, aut usu contrario. Qua in re duo sunt in jure capita. *In cap. 6. h. t.* Alexander III. tradit Monachos Cistercienses amisisse privilegium non solvendi decimas per contrarium usum 30 annorum. *In cap. autem 14. eod. tit.* Innocentius III. tradit Templarios idem privilegium amisisse per continuam solutionem decimarum spatio 40 annorum. *In utroque autem capite Alexander et Innocentius præsumunt renunciationem tacitam.* Unde videretur incohærentia juris existere quoad tempus præsumendæ renunciationis privilegii. Plures in hac re sunt sententiæ. Verius cum *Glossa in cap. 14. v. per 40 ann.* videtur esse, si dicatur spatium temporis 30 vel 40 ann. non constituere dispositionem juris circa tempus necessarium, sed referri ad partem narrativam. Scilicet in cap. 6. expositum erat Alexandro Monachos per 30 annos solvisse decimas; in cap. 14. autem expositum erat Innocentio Templarios per 40 annos solvisse decimas. Pontifices reposuerunt

'si ita res se habeant, merito præsumitur renunctio'. Quare uterque Pontifex non ingreditur quæstionem de tempore definito ad præsumendam renunctionem privilegii.

Igitur quod tempus requiritur ad amittendum privilegium per *non-usum* vel *usum contrarium*?

13. Sciendum est quædam privilegia esse mere facultativa, quæ absque ullo onere et præjudicio tertii exercentur: ex. gr. facultas celebrandi Missam ante auroram; dispensandi in aliquo impedimento etc. In istis privilegiis solus non-usus, aut etiam contrarius usus non inducit præsumptionem tacitæ renunctiois; quare nisi adsint alia adminicula, quæ significant renunctiandi voluntatem, hæc privilegia aut non-usu, aut usu contrario non amittuntur.

14. Alia autem privilegia tertii gravamen important ex. gr. privilegium exemptionis ab onere solvendi decimas. Hæc sine dubio legitima 30 vel 40 annorum præscriptione contraria amittuntur de qua supra. Sed probabili ratione ducti cum *Glossa in cap. 15. h. t. v. per 40 ann.* dicimus privilegia hæc amitti posse per non-usum, aut usum contrarium, eo spatio temporis, quod requiritur ad præscribendum contra jus commune, id est spatio 10 annorum. Ratio est quia privilegium est quodammodo privata lex, immo magis odiosa quam ipsa lex communis. Igitur cessabit privilegium, hac lege privata cessante.

15. Animadverti autem debet 1°. principium expositum non verificari quoties occasio non extiterit utendi privilegio; 2°. nec verificari quoties privilegiatus fuerit impeditus quominus privilegio uteretur.

16. Cessat privilegium si *eo abutatur* privilegiatus. *Cap. ult. 'De Immun. Eccl.'* vel si *incipiat secumferre grave detrimentum communitati*. *Cap. 9. 'De Decimis'* et *cap. ult. 'De Clericis non Resident.'*

17. Privilegium cessat cessante *causa finali*, seu melius immutata causa finali in contrariam, ita ut usus privilegii illicitus evadat. *Cap. 60. 'De Appellat.'* Si autem causa finalis simpliciter deficiat, non inde cessat privilegium. Nam privilegium utique pendet a causa finali in concessione, non vero pendet in conservatione. Factum enim legitimum retractari non debet, licet casus postea evenerit, a quo non potest inchoari. *Ita in Reg. 73. Jur. in VI.*

18. Cessant tandem privilegia *revocatione* facta a concedente, vel ab ejus successore. Privilegia enim censentur concessa sub tacita conditione *'donec, vel dummodo non revocentur'* *Glossa recepta in cap. 13. 'De Judiciis et ad Reg. 16. Jur. in VI.'*

TITULI XXXIV. ET XXXV.

De purgatione canonica et vulgari.

1. Purgatio est *'modus a jure inventus quo homo infamatus et notabiliter suspectus de crimine, quod nequit probari, cogitur demonstrare suam innocentiam'*.

2. Hæc purgatio alia est *canonica*, quia nempe recepta est ab Ecclesia, alia autem dicitur *vulgaris* quia nempe ex vulgi falsis opinionibus, immo ex superstitione populari, non autem legitimo titulo inducta fuit.

3. Purgatio canonica considerata est ceu medium juridicum quo scandalum ex imputatione alicujus honestæ personæ natum tolleretur, et honor debitus restitueretur. *Capp. 12. et 15. h. t. et 21. 'De accusat.'* Unde a iudice competente poterat unice iudici. Quod si reus defecisset in purgatione, iudex poterat considerare reum, ceu auctorem criminis impacti, eumque pœnis ordinariis plectere. *Cap. 7. h. t. et Cap. 11. 'De simonia'*.

Forma purgationis canonicæ antiquæ multiplex erat. Ex gr. juxta *cann. 23. et ult. caus. 2. q. 4.* Sacerdos infamatus Missam legens, et laicus infamatus participans de Sanctissimo Eucharistiæ Sacramento si hæc verba protulissent *'Corpus Domini sit mihi probatione hodie'* probata censebatur et manifesta eorum innocentia.

4. Deinde autem inducta est et communiter recepta forma seu solemnitas, qua infamatus præstet juramentum de propria innocentia, et insuper adducat honestas personas, plures vel minores numero juxta arbitrium iudicis, quæ juramento deponant de credulitate, et testentur tuto fidem haberi posse depositioni infamati hominis. *Capp. 5. et 7. h. t.*

5. Purgatio vulgaris pluribus modis fiebat. Præsertim vero infamatus de crimine cogebatur tangere ferrum candens vel accensos carbones, vel inire duellum cum accusatore, ita ut exitus duelli haberetur ceu probatio vel culpæ vel innocentia. Hanc

purgationem reprobarunt canones, vel ut tentationem Dei, vel ut superstitione et cultu dæmonis infectam eam judicantes. *Can. 7. cap. 2. q. 4. et toto titulo præsentē.*

TITULUS XXXVI.

De injuriis et damno dato.

1. I^o. *De injuriis.* Injuria in genere significat id quod non jure fit, idest contra justitiam. In sensu autem tituli injuria idem est ac contumelia qua dolo malo vilipenditur honor et fama alterius.

2. Præcipua divisio injuriæ est ut alia sit *verbalis*, alia *realis*. Verbalis injuria verificatur, quando per verba contumeliosa alienus honor læditur. Ad verbalem injuriam reducitur etiam *libellus* seu *carmen famosum*. Injuria realis dicitur ea, quæ aliquo facto infertur, quemadmodum si quis personam aggrediretur vel percuteret alapis aut verberibus, vel violenter alienam domum introiret, vel aliud ageret in contumeliam, et in contemptum alienum.

3. Ad sarcieendam injuriam datur *actio injuriarum* quæ civiliter instituitur, si injuriam passus exposcat summam pecuniæ ad suum privatum commodum, præcise ex titulo toleratæ injuriæ; criminaliter autem instituitur si invocetur iudicis auctoritas ad reum debita pœna mulctandum.

4. Cessat actio injuriarum 1°. *condonatione* vel *expressa* vel saltem *tacita*. Ex gr. si injuriam passus redeat in pristinam familiaritatem cum adversario suo. 2°. Morte *alterutrius* vel *inferentis* injuriam ante litem contestatam, vel *patientis*. Quia actio injuriarum considerata est ceu actio ex delicto, idest pœnalis, quæ ordinarie ad hæredes non transit. 3°. Actio injuriarum criminalis perimitur ex *præscriptione unius anni*. *L. 5. Cod. 'De injuriis'* recepta a Doctoribus. Interest enim Reipublicæ ne odia civium diu perseverent. 4°. Cessat actio injuriarum *retorsione*, idest si eadem injuriæ retorqueantur. — Quoad cessationem actionis injuriarum ex condonatione, animadvertimus eam non verificari si injuriatus alterius potestati subjectus ipse solus injuriam condonet, sed requiri etiam condonationem superioris.

5. II°. *De damno dato.* In titulo nomine damni intelligitur illud damnum, quod quis alteri infert absque proprio commodo et utilitate. Ex gr. si quis domum alienam incendat, vestes laceret etc. Hoc damnum jure romano sarciebatur actione legis Aquiliæ.

6. Relinquentes civiles dispositiones hac in re, ea quæ sunt juris nostri breviter exponemus. Juxta *cap. ult. h. t.* non solum ille qui dolo alteri damnum intulit, sed etiam qui ex sola culpa tenetur satisfactionem congruam præstare damnificato. Concordant *cap. 6. et 7. h. t.* Quod si aliquis omnem diligentiam adhibuerit ne damnum inferretur, vel saltem absque sua injuria, et negligentia damnum sequutum est, non potest obligari ad sarcendum damnum. Damnum enim in hypothesis ex infortunio potius repetendum est. Nemo autem de infortunio tenetur, quod vel prævideri non potuit, vel prævisum non potuit removeri.

TITULUS XXXVII.

D e p o e n i s .

1. In titulo præsentis agitur de pœnis, in sequenti titulo de pœnitentiis et in titulo 39. de censuris ecclesiasticis. Profecto hæc tria differunt inter se. Nam 1°. relate ad illos quibus fit applicatio, differentia adest. Siquidem pœna applicatur ordinarie etiam invitis. Pœnitentia applicatur volentibus. Censuræ autem statutæ sunt contra contumaces et temerarios ad frangendam contumaciam. 2°. Effectus proprius pœnæ est reintegratio ordinis læsi. Effectus autem proprius pœnitentiæ est correctio fidelis, qui ut reconciliationem obtineat libens sese subjicit operibus satisfactoriis. Censuræ autem diriguntur ad frangendam contumaciam illius, qui deliquit, nec reparare vult scandalum, aut etiam in crimine insordescit.

2. Hisce positis pœna definitur 'Vindicta criminis ad disciplinæ publicæ emendationem inducta'. Nam propria indoles pœnæ est reparatio ordinis læsi ob crimen. Hinc natura sua pœna dirigitur contra delinquentem, qui disciplinam publicam offendit. At indirecte etiam tertias personas pœna afficere potest, quemadmodum est pœna, quæ bona delinquentis percutit, quo in casu etiam alii, nempe hæredes delinquentis effectum pœnæ sustinent. Ita etiam interdictum locale, quod est utique censura, sed induere potest indolem pœnæ. Siquidem ob aliquod delictum commissum in loco interdicatur locus, et personæ ibi commorantes effectum interdicti sustinere debent, licet non omnes deliquerint.

3. Pœnæ canonicæ proprie dictæ in specie sunt:

1°. Inhabilitas ad beneficia, dignitates et officia ecclesiastica. 2°. Privatio beneficiorum. 3°. Depositio. 4°. Degradatio. 5°. Infamia. 6°. Irregularitas. De singulis breviter.

1°. *Inhabilitas* est pœna qua quis fit ineptus ad assequenda beneficia vel officia ecclesiastica. Unde ipsa collatio beneficii si fiat inhabili, nulla est ipso jure ante omnem sententiam judicis. Subjectum enim ipsum collationis censetur abesse, eo quia incapax.

4. 2°. Secunda pœna est *privatio beneficiorum* vel *subtractio fructuum*. Hæc potest infligi ab ipso jure; aliquando autem inferenda præcipitur per judicis sententiam. Procul dubio si pœna hæc inferenda dicitur per sententiam judicis, non obligat neque in conscientia ante sententiam. Hinc quis potest et beneficium retinere, et fructus percipere, quin teneatur resignare beneficium, vel tradere teneatur superiori, aut in pias causas erogare fructus, donec sententia sequatur. Sed etiam in priori casu obligatio in conscientia ordinarie non urget saltem ante sententiam judicis declaratoriam facti, qua scilicet judex declaret Clericum reum esse determinati criminis cui adnexa est pœna privationis beneficii vel subtractionis fructuum. *Cap. 2. 'De Hæreticis' in VI.* Pœna enim, quæ requirit externam executionem non obligat ordinarie ante sententiam saltem declaratoriam, quia prudenti judici possent fortasse præsto esse circumstantiæ, quæ æquam et favorabilem interpretationem suaderent. Dixi '*ordinarie*'. Nam si Canon in aliqua causa in specie dixerit pœnam esse incurendam ipso facto etiam ante quamlibet sententiam judicis declaratoriam, procul dubio obligatio in conscientia illico exurgeret. Exempla in re nostra habemus in *Extravag. 'Ambitiosæ' 'De rebus Eccl. non alien.'* et in *Trid. sess. 23. cap. 1. De Ref. v. 'Si quis autem'* ubi agitur de pœna privationis fructuum contra Episcopos et Parochos non observantes legem Residentiæ, et Concilium decernit, delinquentes amittere beneficii fructus in conscientia ipso facto, et ante omnem sententiam judicis.

5. 3°. Tertia pœna est *depositio*, quæ est pœna qua Clericus in perpetuum privatur ordine, idest exercitio ordinis et munere clericali. Depositio semper secumfert privationem beneficii. At non ejicit personam e statu clericali. Quare depositus remanet clericus, licet depositio natura sua sit perpetua, tamen Episcopus potest dispensare si crimen fuerit adulterium, vel aliud crimen minus, ob quod fuit depositio inflicta. *Cap. 4. 'At si Cleric'*,

'De Judiciis'. Animadvertimus vero depositionem non esse intelligendam, nisi crimen commissum fuerit enorme, et causa gravis scandali. Ex. gr. homicidium voluntarium, adulterium, stuprum violentum, furtum sacrilegum, vel fornicatio continuata. *Arg. cap. 6. De cohab. Cler. et Mulier. et sess. 22. Trident. in Decreto de observand. in Sacr. Miss.*

6. 4°. Quarta pœna et *degradatio*, quæ est pœna ecclesiastica, qua Clericus ob criminis atrocitatem, vel incorrigibilitatem, per sententiam judicis authentice et solemnitate adhibita privatur ordine, idest exercitio (non autem caractere), beneficio, officio et statu ipso clericali seu omnibus privilegiis, ita ut Clericus reddatur ad statum laicalem, et ad instar laici puniatur a laica potestate secundum suas leges. *Degradatio* est vel *verbalis*, vel *realis*, *verbalis*, qua sententia degradationis edicitur, *realis*, qua perficitur ipsa degradatio per ritum statutum. *Cap. Degradatio h. t. in VI. Juxta autem cap. 'Novimus' 27. 'De verb. signif.'* Ecclesia ad precari debet auctoritatem civilem præsentem in reali degradatione Clerici, ut eum mitiori ratione pertractet. Hæc degradatio realis non nisi ab Episcopo fieri debet. *Conc. Trid. sess. 23. c. 4.* Fit autem ob crimina in jure expressa. Præcipue sunt crimina hæreseos, falsificationis Litterarum Apostolicarum, insidiarum contra proprii Episcopi vitam.

7. 5°. Quinta pœna est *infamia*. Infamia alia est *facti*, alia est *juris*. Facti est, quæ oritur in populo ex delicto scienter admissio, vel alio defectu manifesto, ita ut nullatenus quis possit sese excusare, quin apud honestas personas contrahat notam et patiatur boni nominis imminutionem. Infamia juris est quæ auctoritate legis ob certa crimina infertur. Hæc autem duplici modo infertur et decernitur a lege a) ut ipso jure et ipso facto incurratur, hæc porro infamia incurritur solummodo quando crimen est notorium, b) ut pœna infamiæ incurratur solum per sententiam judicis.

8. Inter infamiam juris et infamiam facti duplex est præcipua differentia. 1^a. ut infamia juris proprie sit pœna criminis, non autem infamia facti. 2^a. ut infamia facti redimi possit per bonam opinionem, quæ oritur ex publica et notabili emendatione. Infamia autem juris per se redimi non potest, scilicet perpetua est. *Can. 7. cap. 3. q. 3.* Tolli vero potest auctoritate principis, aut ex contraria sententia judicis, quæ vel innocentiam personæ pronunciat, vel

saltem in relatione ad infamiam irrogatam, primam sententiam modificat et corrigit.

9. 6°. Sexta pœna est *irregularitas*, quæ contrahitur ex delicto, et est 'impedimentum juris ecclesiastici ad susceptionem ordinum, et ad executionem actuum ordinis jam suscepti.' Contrahitur vero ex reiteratione absoluta baptismi, ex violatione censuræ ecclesiasticæ, ex indebita susceptione ordinum, ex crimine hæresis, et aliis criminibus, ex quibus oritur infamia juris, ex homicidio, vel mutilatione voluntaria. Animadverti autem debet irregularitatem ex crimine pœnam esse solummodo improprie et indirecte.

TITULUS XXXVIII.

De pœnitentiis et remissionibus.

1. Pœnitentia definiri potest 'Alicujus laboriosi operis frequentatio ab Ecclesia imposita illis, qui post delictum vel culpam admissam, volunt iterum assequi jura quæ amiserant'.

2. Pœnitentia alia est *sacramentalis* et privata, quæ in foro interno imponitur, alia est publica, quæ in foro externo imponitur præsertim ad reparandum scandalum ortum ex crimine.

3. Licet antiqua pœnitentia canonica jamdudum cessaverit, tamen dici nequit omnem prorsus pœnitentiam publicam cessavisse. Trid. enim in *sess. 24. cap. 8. De Refor.* mandat ut peccatoribus publicis et cum scandalo, publica etiam et pro qualitate culpæ pœnitentia infligatur. Episcopus autem videre debet utrum expediat pœnas publicas in specie irrogare.

4. Relate ad pœnitentiam sacramentalem duo animadvertimus. 1°. In *cap. 12. h. t.* præcipi annualem confessionem et communionem Sanctissimæ Eucharistiæ saltem tempore paschali. Qui autem temere et sine rationabili causa, ac proprii Parochi consilio seu licentia alterutrum omittunt, vivi ab ingressu Ecclesiæ arcen- tur, defuncti privantur ecclesiastica sepultura.

5. 2°. Commemoratione digna est *Constit. cap. 13. h. t.* In hac Constitutione animadvertens Innocentius corporales infirmitates non raro ex peccato provenire, sub pœna interdicti ab ingressu Ecclesiæ jubet medicos admonere debere infirmos ut Sacramentum Pœnitentiæ suscipiant.